

คู่มือเตรียมสอบ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เจ้าพนักงาน

รรการ

ปฏิบัติงาน ปี 2569

แนวข้อสอบมากกว่า 550 ข้อ

ประกอบด้วย

ทดสอบความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง โดยแยกเป็น ๒ ส่วน ดังต่อไปนี้
ส่วนที่ ๑ ความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงาน (คะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน) ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ส่วนที่ ๒ ความรู้เฉพาะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (คะแนนเต็ม ๑๖๐ คะแนน)

- (๑) ความรู้เกี่ยวกับงานธุรการ งานสารบรรณ
- (๒) ความรู้เกี่ยวกับพัสดุ ครุภัณฑ์
- (๓) ความรู้เกี่ยวกับรวบรวมข้อมูล จัดเก็บข้อมูลสถิติ เอกสาร หลักฐาน หนังสือ
- (๔) ความรู้เกี่ยวกับการบริการทั่วไป และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์จำหน่ายคู่มือสอบเข้ารับราชการ รัฐวิสาหกิจ ป.ตรี ป.โท ภาค ก. ก.พ. สอบครู สอบตำรวจ
สอบทหาร ครบวงจร ชีกราม ชีกแดง ตำราเรียนชีกคณะ ลับเฉพาะ เจาะเจาะ งบคำตอบสรุป
และข้อสอบทุกคน ทุกวิชา ทุกสาขา แบบเล่มจัดส่ง/E-Book เนื้อหาล่าสุด

299.-

คู่มือสอบเจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

รวบรวมและเรียบเรียงโดย.....

ฝ่ายวิชาการ สถาบัน THE BEST CENTER

ห้ามตัดต่อหรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหา

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ราคา 299 บาท

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

The Best Center InterGroup Co., Ltd.

บริษัท เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์ อินเตอร์กรุป จำกัด

บริหารงานโดย ดร.สิงห์ทอง บัวชุมและอาจารย์จันทนิ บัวชุม (คิวเตอร์กึ่ง ย่าน ม. ราม)

เลขที่ 2145/7 ซอยรามคำแหง 43/1 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์.081-496-9907,0-2314-1492, 0-2318-6868 โทรสาร. 0-2718-6274 line id: @ thebestcenter

www.thebestcenter.com หรือ www.facebook.com/bestcentergroup

คู่มือสอบ

เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ราคา 299 -.

คำนำ

สำหรับชุดคู่มือสอบสำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
เล่มนี้ ทางสถาบัน THE BEST CENTER และฝ่ายวิชาการของสถาบัน ได้เรียบเรียงขึ้น เพื่อให้ผู้สมัครสอบ
ใช้สำหรับเตรียมสอบในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือ เล่มนี้ขึ้นมา
ภายในเล่มประกอบด้วยทุกส่วนที่กำหนดในการสอบ เจาะข้อสอบทุกส่วน พร้อมคำเฉลยอธิบาย มาจัดทำเป็น
หนังสือชุดนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุนและ
มีส่วนร่วมในการจัดทำฉบับนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำ
ขอน้อมรับข้อบกพร่องใดๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็นจากทุกๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข
ให้ดียิ่งขึ้น

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน

ฝ่ายวิชาการ

สถาบัน The Best Center

www.thebestcenter.com

สารบัญ

	ส่วนที่ 1 ความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงาน (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	
➤	ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน	1
✦	แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน	10
	ส่วนที่ 2 ความรู้เฉพาะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (คะแนนเต็ม 160 คะแนน)	
▣	ความรู้เกี่ยวกับงานธุรการ งานสารบรรณ ▣	
➤	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526	17
✦	แนวข้อสอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526	
	และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ.2564	129
➤	ความรู้เกี่ยวกับงานธุรการและงานสารบรรณ	169
✦	แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับงานธุรการและงานสารบรรณ	205
✦	แนวข้อสอบงานเอกสารราชการ	217
✦	แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำนักงาน	220
▣	ความรู้เกี่ยวกับพัสดุ ครุภัณฑ์ ▣	
➤	ความรู้ด้านงานพัสดุ ครุภัณฑ์	224
✦	แนวข้อสอบความรู้ด้านงานพัสดุ ครุภัณฑ์	238
✦	รวมแนวข้อสอบระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุ ครุภัณฑ์	244
▣	ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลสถิติ เอกสาร หลักฐาน หนังสือ ▣	
➤	ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลสถิติ เอกสาร หลักฐาน หนังสือ	282
✦	แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลสถิติ เอกสาร หลักฐาน หนังสือ	301
▣	ความรู้เกี่ยวกับการบริการทั่วไป และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ▣	
➤	ความรู้เกี่ยวกับการประสานงานและการบริการที่ดี	309
✦	แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับการบริการทั่วไป และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	336
✦	ตัวอย่างแนวข้อสอบอัตนัย	341

ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติความเป็นมาระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในอดีตรูปแบบการเมืองการปกครองของไทยที่เก่าแก่และยืนยาวที่สุด ก็คือ ระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยสมัยพ่อขุนรามคำแหง “ที่ปากประตูเมืองจะมีกระดิ่งแขวนไว้ให้ประชาชนที่ทุกข์ร้อนร้องใจมาสนักระดิ่ง และเมื่อพ่อขุนรามคำแหงผู้เป็นเจ้าเมืองได้ยินก็จะเรียกมาถาม และพิจารณาตัดสินหาความชอบธรรมให้” ต่อมา เมื่อมีการพัฒนาการเมืองการปกครอง ความใกล้ชิดระหว่างผู้มีอำนาจบริหารระดับสูงกับราษฎรมีความเหินห่างมากขึ้น อีกทั้งความสลับซับซ้อนในวิธีปฏิบัติทางการปกครองเพิ่มขึ้น จึงเกิดแนวความคิดที่จะควบคุมฝ่ายบริหารโดยผ่านกลไกพิจารณาตรวจสอบหรือการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งถือว่าเป็นผู้แทนที่ ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน

ในปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มี “ผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา” ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2517 แต่ในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการปรับปรุงร่าง รัฐธรรมนูญโดยตัด ในส่วนของผู้ตรวจการแผ่นดินออกไป

ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 คณะกรรมาธิการการปกครอง และคณะกรรมาธิการกิจการสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับสถาบันนโยบายศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้จัดสัมมนาเรื่องผู้ตรวจการรัฐสภาขึ้น โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสัมมนาเกือบ 80 คน นับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการระดมความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา

นับแต่นั้นเป็นต้นมาได้มีการจัดสัมมนา มีการอภิปรายและเผยแพร่แนวความคิดทางสื่อสารมวลชน ต่างๆ มากขึ้น แต่แนวคิดดังกล่าวยังคงรับรู้อยู่ในกลุ่มสมาชิกรัฐสภา นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิส่วนหนึ่งเท่านั้น หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2538 จึงเกิดแรงผลักดันอย่างจริงจังในการที่จะบัญญัติสถาบันผู้ตรวจการรัฐสภาไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย โดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2534 ฉบับที่ 5 ปีพุทธศักราช 2538 โดยบัญญัติในมาตรา 162 ทวิ ดังนี้

“พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภามีจำนวนไม่เกินห้าคน ตามมติของรัฐสภาและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา”

เนื่องจากไม่มีบทบังคับในเรื่องระยะเวลาการดำเนินการ ทำให้ตลอดระยะเวลาที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจึงไม่มีการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภาขึ้น

ห้าม!! คัดลอก เผยแพร่ ดัดแปลง ส่งต่อ และจำหน่ายเอกสารฉบับนี้โดยเด็ดขาด

หากตรวจพบจะดำเนินคดีตามกฎหมาย (สงวนลิขสิทธิ์ สถาบัน The Best Center)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากมีกระแสผลักดันให้มีการปฏิรูปการเมือง จนกระทั่งได้นำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ฉบับที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2539 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 211 ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น การจัดตั้งระบบผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสบความสำเร็จโดยใช้ชื่อว่า “ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา” และได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มาตรา 196 มาตรา 197 และมาตรา 198 และกำหนดให้มีการตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อรองรับและกำหนด รายละเอียดในการปฏิบัติ ซึ่งรัฐสภาก็ได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ขึ้น

เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2543 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายพิเชต สุนทรพิพิธ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาคนแรกของประเทศไทย และต่อมาใน วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2543 ได้มีคำสั่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแต่งตั้งให้นายปราโมทย์ โชติมงคล เป็นเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาคนแรกของประเทศไทย และให้ถือว่า วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2543 เป็นวันก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอีกด้วย ต่อมาได้มีการคัดเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอีก 2 คน คือ นายพลทรัพย์ ปิยะอนันต์ และ พลเอกธีรเดช มีเพียร ซึ่งบัดนี้ได้ครบวาระการดำรงตำแหน่งไปแล้ว กรณี พลเอกธีรเดช มีเพียร นั้น ได้ดำรงตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนแรก

ต่อมา เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร โดยคณะบุคคลที่เรียกว่า “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)” และได้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งโดยหลักการแล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญย่อมต้องถูกยกเลิกไปด้วย แต่ คปค.ได้มีประกาศ คปค. ฉบับที่ 14 ลงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2549 ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอยู่ต่อไป โดยให้เหตุผลว่า “เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียนและการบริหารราชการแผ่นดินและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีประกาศเป็น อย่างอื่น” ซึ่งทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภายังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเพื่อแก้ไขความทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชน

หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถูกยกเลิก ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 โดยบัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับสำหรับเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางทุกขั้นตอน เมื่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จและจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ผลปรากฏว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากของผู้มาออกเสียงประชามติเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ โดยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งยังคงระบบผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐต่อไป พร้อมทั้งมอบอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมให้อีกหลายประการ และมีการเปลี่ยนแปลงชื่อจาก “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” เป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดิน”

และในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 ขึ้น

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 เรื่องการสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ยังคงให้องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

6 เมษายน พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(2) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่าผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น

(3) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

ปัจจุบันมีผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งหมด 3 คน ประกอบด้วย นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน รองศาสตราจารย์อิสสระย์ หารษาเจริญโรจน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และนายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ดังนี้

- มาตรา 230 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้
1. เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม แก่ประชาชน หรือเป็นการละเมิดประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ
 2. แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามิได้มีความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจาก การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรม นั้น
 3. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติตามให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ
 4. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (1) หรือ (2) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการ ตามที่เห็นสมควรต่อไป
 5. ในการดำเนินการตาม (1) หรือ (2) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป
- ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามิกรณี ดังต่อไปนี้
1. บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่อง พร้อมด้วยความเห็น ต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
 2. กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณา วินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

วิสัยทัศน์ (Vision)

“ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรหลักในการทำงานเชิงรุก ที่มุ่งแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมของประชาชนที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

พันธกิจ (Mission)

ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมที่ยั่งยืน

1. การแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นธรรม
2. การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรม
3. รายงานการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ
4. การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น

หน้าที่และอำนาจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2560

ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ดังนี้

มาตรา 41 สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุภารกิจและหน้าที่ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น
2. อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน
3. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน
4. ดำเนินการหรือส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชน ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน
5. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติมอบหมาย

ห้าม!! คัดลอก เผยแพร่ ดัดแปลง ส่งต่อ และจำหน่ายเอกสารฉบับนี้โดยเด็ดขาด

หากตรวจพบจะดำเนินคดีตามกฎหมาย (สงวนลิขสิทธิ์ สถาบัน The Best Center)

แผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570) ความเชื่อมโยงภารกิจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กับแผน 3 ระดับตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560				
แผนระดับที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ			
แผนระดับที่ 2	ประเด็นที่ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	ประเด็นที่ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม		ประเด็นที่ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
แผนแม่บท				
เป้าหมาย	1. บริการภาครัฐมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ	1. กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม	2. การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาคโปร่งใส เป็นธรรมทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ตัวชี้วัด	ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ	คะแนนเฉลี่ย 5 ปีของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ 1. การจำกัดอำนาจรัฐ 2. ปราศจากการคอร์รัปชัน 3. รัฐบาลโปร่งใส 4. สิทธิเบื้องต้น 5. ความเป็นระเบียบและความมั่นคง	คะแนนเฉลี่ย 3 ปีของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ 1. การบังคับใช้กฎหมาย 2. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง 3. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (อันดับ / คะแนน)
แผนย่อย	แผนย่อยที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ	แผนย่อยที่ 1 การพัฒนากฎหมาย	แผนย่อยที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรม	แผนย่อยที่ 1 การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ
เป้าหมาย	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง เทียบเท่ามาตรฐานสากล และมีความคล่องตัว	กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชน อยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประโยชน์ในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง	การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 13	เป้าหมาย (1) การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้ (สะดวก ประหยัด ตอบโจทย์ประชาชน) (2) ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว (เปิดกว้าง ทันสมัย โปร่งใส)			
แผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลฯ ระยะ 20 ปี (2561 - 2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัล	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล	ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย (2566 - 2570)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลภาครัฐ เพื่อการบริหารงานที่ยืดหยุ่นคล่องตัว และขยายสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น		ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบบริการที่สะดวกและเข้าถึงง่าย	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ			
แผนงานตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	1. แผนงานบุคลากรภาครัฐ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ			
	2. แผนงานพื้นฐาน ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบบริหารจัดการภาครัฐ	3. แผนงานยุทธศาสตร์ พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	4. แผนงานบูรณาการ ต่อด้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ	
ผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงาน	ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรม ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์	1. ร้อยละความสำเร็จในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชนของผู้ตรวจการแผ่นดิน 2. ร้อยละของประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน			ประชาชนมีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ
เป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน	ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรม ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างรวดเร็วและยั่งยืน			สังคมไทยมีภาพลักษณ์ความซื่อสัตย์สุจริตดีขึ้น ภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

แผนระดับที่ 3	แผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570)			
วิสัยทัศน์	ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรหลักในการทำงานเชิงรุก ที่มุ่งแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
พันธกิจ	1. การแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ	2. การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือไม่เป็นธรรม หรือเป็นภาระแก่ประชาชน โดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ	3. การเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญ	4. การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น
เป้าหมายองค์กร	ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างรวดเร็วและยั่งยืน			
ตัวชี้วัดองค์กร	ตัวชี้วัดองค์กรที่ 1 ร้อยละความสำเร็จในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตัวชี้วัดองค์กรที่ 2 ร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน			

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่ล้าสมัย และเป็นภาระกับประชาชน รวมทั้งการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในเชิงระบบ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การติดตามตรวจสอบ และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐให้ครบถ้วน	ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และยกระดับการขับเคลื่อนการทำงานด้านเครือข่ายภายในประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศ	ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยกระดับการบริหารงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน
กลยุทธ์ที่ 1.1 การพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการตรวจสอบและการแสวงหาข้อเท็จจริง กลยุทธ์ที่ 1.2 การพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการด้านคำแนะนำและช่องทางการร้องเรียนของประชาชน กลยุทธ์ที่ 1.3 การพัฒนากระบวนการติดตามการปฏิบัติตามผลคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กลยุทธ์ที่ 2.1 การเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบหน่วยงานของรัฐที่ล้าสมัย และเป็นภาระกับประชาชน กลยุทธ์ที่ 2.2 การแก้ไขความเดือดร้อนในเชิงระบบที่เกิดจากคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง	กลยุทธ์ที่ 3.1 การพัฒนาฐานข้อมูล และระบบดิจิทัลเพื่อติดตามและรายงานการปฏิบัติตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ กลยุทธ์ที่ 3.2 การติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ	กลยุทธ์ที่ 4.1 การประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสร้างการรับรู้สู่หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน รวมทั้งเผยแพร่ในเชิงป้องกัน กลยุทธ์ที่ 4.2 การพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร กลยุทธ์ที่ 4.3 การสร้างพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางภาคีเครือข่ายของทุกภาคส่วนด้านเครือข่ายในประเทศของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กลยุทธ์ที่ 4.4 การส่งเสริมบทบาทและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งบทบาทที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินในเวทีระดับนานาชาติ	กลยุทธ์ที่ 5.1 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร และการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานการทำงานในระดับสากล กลยุทธ์ที่ 5.2 การพัฒนาศักยภาพความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านการตรวจการแผ่นดินและด้านงานสนับสนุน กลยุทธ์ที่ 5.3 การเสริมสร้างธรรมาภิบาลและค่านิยมหลักของบุคลากรสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กลยุทธ์ที่ 5.4 การยกระดับมาตรฐานและพัฒนาความร่วมมือร่วมกับหน่วยงาน และงานวิจัยเพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานภายนอกทั้งภายในและต่างประเทศ กลยุทธ์ที่ 5.5 การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อลดข้อบกพร่องการปฏิบัติงาน และเพื่อให้บริการประชาชนด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และมีมาตรฐาน เพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาเป็นองค์กรดิจิทัล

แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน

1. ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีวัตถุประสงค์สำคัญที่สุดข้อใด
 - ก. บริหารราชการแผ่นดินแทนคณะรัฐมนตรี
 - ข. ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองประชาชนจากความไม่เป็นธรรม
 - ค. พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง
 - ง. ออกกฎหมายลำดับรองแทนรัฐสภา
- เฉลย ข. ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน รวมทั้งเสนอแนะแนวทางปรับปรุงกฎหมายและการบริหารราชการให้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายตุลาการ
2. ข้อใด ไม่ใช่ อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - ก. แสวงหาข้อเท็จจริงจากหน่วยงานของรัฐ
 - ข. เสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
 - ค. พิจารณาลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - ง. เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
- เฉลย ค. ผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่มีอำนาจในการสั่งลงโทษหรือพิพากษาคดีแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง อำนาจในการพิพากษาคดีและลงโทษเป็นของ "ศาล" (เช่น ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง) หรือเป็นอำนาจทางวินัยของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานนั้น ๆ โดยบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินจะเป็นลักษณะการ "ตรวจสอบ แสวงหาข้อเท็จจริง และเสนอแนะ" ให้หน่วยงานแก้ไขปรับปรุง หากพบว่ามีเจตนาทุจริตหรือทำผิดกฎหมายร้ายแรงก็จะส่งเรื่องต่อไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง เช่น ป.ป.ช. หรือศาล ต่อไป
3. หากประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนสามารถดำเนินการตามข้อใด
 - ก. ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน
 - ข. ยื่นคำร้องต่อธนาคารแห่งประเทศไทย
 - ค. ยื่นคำร้องต่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเท่านั้น
 - ง. ยื่นคำร้องต่อสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

เฉลย ก. เมื่อประชาชนได้รับความไม่เป็นธรรม เดือดร้อนหรือเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ (หรือการละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่) ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ ช่องทางโดยตรงที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการร้องเรียนและช่วยแก้ไขปัญหาลำนี้ให้แก่ประชาชน

ห้าม!! คัดลอก เผยแพร่ ดัดแปลง ส่งต่อ และจำหน่ายเอกสารฉบับนี้โดยเด็ดขาด

หากตรวจพบจะดำเนินคดีตามกฎหมาย (สงวนลิขสิทธิ์ สถาบัน The Best Center)

4. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีฐานะตามข้อใด

- ก. กรมในสังกัดกระทรวงยุติธรรม
ข. ส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี
ค. หน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน
ง. รัฐวิสาหกิจ

เฉลย ก. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 40 และ 41

ได้กำหนดให้มี "สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน" โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีหน้าที่หลัก คือ รับผิดชอบงาน
ธุรการ อำนาจความสะดวกช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของ "ผู้ตรวจการแผ่นดิน" เพื่อให้
บรรลุภารกิจตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

5. เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบแล้วพบว่าหน่วยงานของรัฐปฏิบัติไม่ถูกต้อง สิ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้คือข้อใด

- ก. สั่งปลดหัวหน้าหน่วยงานทันที
- ข. เสนอแนะหรือแนะนำให้หน่วยงานแก้ไขปัญหา
- ค. สั่งยุบหน่วยงานของรัฐ
- ง. ลงโทษทางวินัยด้วยตนเอง

เฉลย ข. ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีอำนาจในการสั่งการโดยตรงหรือลงโทษ (ไม่มีอำนาจบริหารหรืออำนาจตุลาการ)

ดังนั้น เมื่อตรวจพบว่าหน่วยงานของรัฐปฏิบัติไม่ถูกต้อง กฎหมายจึงกำหนดให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินในการ "แจ้งให้หน่วยงานนั้น ๆ ทราบ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขหรือปรับปรุงปรับปรุงการปฏิบัติงาน"

หากหน่วยงานนั้นไม่ยอมดำเนินการแก้ไขโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถรายงานต่อรัฐมนตรีที่กำกับดูแล นายกรัฐมนตรีหรือรัฐสภา เพื่อดำเนินการต่อตามขั้นตอนกฎหมายได้

6. ข้อใดเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

- ก. ความเป็นอิสระและความเป็นกลาง ข. การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล
- ค. การปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรี ง. การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด

เฉลย ก. ผู้ตรวจการแผ่นดินถูกจัดตั้งขึ้นมาในฐานะ "องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ" ดังนั้น หัวใจสำคัญที่สุดใน

การปฏิบัติหน้าที่ คือ ความมีอิสระ (ไม่ขึ้นตรงต่อฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติหรือนักการเมืองใด ๆ) และ

ความเป็นกลาง (ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมบนหลักของกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล)

เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นว่าการตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐจะเป็นไปอย่างโปร่งใส

๒๒ การแทรกแซง

7. ข้อใดเป็นภารกิจสำคัญของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ก. จัดเก็บภาษีอากร

ข. รับเรื่องร้องเรียนและสนับสนุนการแสวงหาข้อเท็จจริง

ค. ออกใบอนุญาตประกอบกิจการ

ง. ดำเนินคดีอาญาแทนอัยการ

เฉลย ข. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีฐานะเป็นหน่วยงานธุรการที่สนับสนุนการทำงานของ

"ผู้ตรวจการแผ่นดิน" ดังนั้น ภารกิจหลักในทางปฏิบัติของสำนักงานฯ คือ การเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามายื่นคำร้องทุกข์ รับเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นและช่วยเหลือพื้นที่หรือประสานงานเพื่อ

"แสวงหาข้อเท็จจริง" ส่งต่อให้คณะผู้ตรวจการแผ่นดินใช้พิจารณาวินิจฉัย

8. หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการอย่างไร

ก. ยกเลิกกฎหมายนั้นได้เอง

ข. เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ค. แก้ไขกฎหมายได้ทันที

ง. ส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีตราพระราชบัญญัติใหม่

เฉลย ข. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดช่องทางพิเศษไว้ว่า หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า

บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด (เช่น พระราชบัญญัติ) มีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจ

"เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ" เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดชี้ขาดว่า

กฎหมายนั้นขัดรัฐธรรมนูญและต้องสิ้นผลไปหรือไม่

9. หลักการสำคัญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งส่งเสริมคือข้อใด

ก. การใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่

ข. ธรรมเนียมและการบริหารราชการที่ดี

ค. การรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง

ง. การดำเนินงานโดยไม่เปิดเผยข้อมูล

เฉลย ข. เป้าหมายสูงสุดของการมีผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การทำให้หน่วยงานภาครัฐบริหารงานด้วยความโปร่งใส

เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกรวมกันว่า "ธรรมเนียม (Good Governance)" หรือ

หลักการบริหารราชการที่ดี เมื่อหน่วยงานรัฐมีธรรมเนียมปฏิบัติ ปัญหาความไม่เป็นธรรมหรือความเดือดร้อนของ

ประชาชนก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย

10. ข้อใดกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ถูกต้องที่สุด
- ก. เป็นหน่วยงานเดียวกันและมีอำนาจหน้าที่เหมือนกันทุกประการ
- ข. ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ส่วนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติงาน

ค. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถวินิจฉัยคำร้องแทนผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทุกกรณี

ง. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเหนือผู้ตรวจการแผ่นดิน

เฉลย ข. ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ใช้อำนาจตามกฎหมาย ส่วนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานฝ่ายเลขานุการและฝ่ายสนับสนุน ทำหน้าที่ด้านวิชาการ กฎหมาย การรับเรื่องร้องเรียน การบริหาร และการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่มีอำนาจใช้อำนาจแทนผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

11. ข้อใดกล่าวถึงความแตกต่างระหว่าง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กับ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ถูกต้องที่สุด

ก. ทั้งสององค์กรมีอำนาจไต่สวนคดีอาญาเหมือนกัน

ข. ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน ส่วน ป.ป.ช. มุ่งป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ

ค. ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจชี้มูลความผิดทางอาญา

ง. ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เฉลย ข. แม้ว่าทั้งสององค์กรจะเป็น "องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ" เหมือนกัน แต่มีเป้าหมายและการทำงาน (Focus) ที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดย

ผู้ตรวจการแผ่นดิน เน้นไปที่ "ความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรม" ของประชาชนที่เกิดจากการทำงานของรัฐ (เช่น เจ้าหน้าที่ทำงานล่าช้า กฎระเบียบล่าช้าหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแต่ไม่ได้ทุจริตเงิน) เน้นการแก้ไขระบบและเยียวยาประชาชน ส่วน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เน้นไปที่ "การทุจริตคอร์รัปชัน" การร่ำรวยผิดปกติหรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง โดยมีอำนาจในการไต่สวนและชี้มูลความผิดเพื่อส่งฟ้องศาล

12. หน่วยงานใดมีหน้าที่หลักในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของรัฐและการบริหารงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ

ก. ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ข. กกต.

ค. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

ง. ศาลปกครอง

เฉลย ค. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)

ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่หลักในการ "ตรวจสอบการเงินแผ่นดิน" ได้แก่ การตรวจสอบรายรับ - รายจ่าย การเงิน การบัญชี ทรัพย์สิน ตลอดจนการบริหารงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐทุกประเภท เพื่อให้มั่นใจว่าเงินภาษีของประชาชนถูกใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า โปร่งใสและเป็นไปตามกฎหมาย

13. ข้อใดเป็นอำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

ก. วินิจฉัยคดีปกครอง

ข. ควบคุมและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ค. ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานรัฐ

ง. รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการบริการสาธารณะทุกประเภท

เฉลย ข. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่และอำนาจหลักในการเป็นผู้ควบคุม ดำเนินการและจัดให้มีการเลือกตั้ง (เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น) รวมถึงการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรมและชอบด้วยกฎหมาย

14. หากประชาชนต้องการฟ้องหน่วยงานของรัฐเพื่อขอเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ควรดำเนินการต่อหน่วยงานใด

ก. ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ข. ป.ป.ช.

ค. ศาลปกครอง

ง. สตง.

เฉลย ค. คำว่า "ฟ้อง...เพื่อขอเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง" (เช่น ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งไล่ออกจากราชการ โดยไม่เป็นธรรม , ฟ้องเพิกถอนใบอนุญาตที่ถูกสั่งยกเลิกอย่างไม่ถูกต้อง) เป็นกระบวนการทางคดีความที่ต้องการคำสั่งเด็ดขาดที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ซึ่ง "ศาลปกครอง" เป็นองค์กรตุลาการที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน

15. ข้อใดเป็นลักษณะสำคัญของการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ก. เน้นการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐเป็นสำคัญ

ข. เน้นการตรวจสอบและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

ค. มีอำนาจพิพากษาคดีเช่นเดียวกับศาล

ง. มีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยได้โดยตรง

เฉลย ข. ปรัชญาและลักษณะเด่นของการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การเป็น "สะพานเชื่อมเชื่อมความยุติธรรม" ระหว่างรัฐกับประชาชน โดยเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนจะเน้นกระบวนการเข้าไปตรวจสอบหาข้อเท็จจริง และใช้การประสานงาน ใกล้เคียง รวมถึงเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้องและเป็นธรรมให้หน่วยงานรัฐนำไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล

16. ข้อใดกล่าวถึง "ยุทธศาสตร์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน" ได้ถูกต้องที่สุด
- ก. มุ่งส่งเสริมการบริหารราชการที่ดี ค้ำครองสิทธิประชาชน และพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย
- ข. มุ่งเพิ่มรายได้ของรัฐเป็นสำคัญ
- ค. มุ่งควบคุมราคาสินค้าอุปโภคบริโภค
- ง. มุ่งส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน

เฉลย ก. ยุทธศาสตร์หรือพันธกิจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จะถูกวางไว้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่

1. การตรวจสอบและส่งเสริมให้ภาครัฐมีการบริหารราชการที่ดี (ธรรมาภิบาล)
 2. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและจัดความไม่เป็นธรรม
 3. การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรและบุคลากร รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้พร้อมบริการประชาชนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
17. ข้อใดสอดคล้องกับการพัฒนาองค์กรตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด
- ก. ลดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- ข. พัฒนาระบบดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
- ค. ลดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- ง. จำกัดช่องทางการร้องเรียนให้เหลือเพียงช่องทางเดียว

เฉลย ข. การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มุ่งเน้นไปที่การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาปรับใช้ในระบบการทำงาน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็วและไร้รอยต่อ (เช่น การยื่นเรื่องร้องเรียนออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือการติดตามสถานะคำร้องได้ด้วยตัวเองตลอด 24 ชั่วโมง)

18. ข้อใดเป็นหลักธรรมาภิบาลที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญ
- ก. ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม
- ข. การรวมศูนย์อำนาจทุกระดับ
- ค. การรักษาความลับของข้อมูลราชการทุกกรณี
- ง. การใช้อำนาจโดยไม่ต้องตรวจสอบ

เฉลย ก. หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วยหลักการสำคัญหลายประการ แต่หัวใจหลักที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานฯ ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่และการผลักดันให้เกิดในหน่วยงานภาครัฐ คือ

- ความโปร่งใส (Transparency) : เปิดเผยข้อมูล ข้อมูลตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน
- ความรับผิดชอบ (Accountability) : เจ้าหน้าที่ต้องพร้อมรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานของตนเอง
- การมีส่วนร่วม (Participation) : เปิดโอกาสให้ประชาชนและทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแจ้งเบาะแสความผิดคร่อน

19. หากพบเจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกรับสินบน หน่วยงานใดเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริต

ก. ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ข. ป.ป.ช.

ค. ศาลปกครอง

ง. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เฉลย ข. คำสำคัญในโจทย์ คือ "เรียกรับสินบน" และ "การทุจริต" ซึ่งพฤติกรรมการเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อแลกกับการปฏิบัติหน้าที่ ถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่และกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยตรง ซึ่ง ป.ป.ช. คือ องค์กรอิสระที่มีอำนาจหน้าที่หลักตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายในการไต่สวนข้อมูลความผิดและส่งฟ้องดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ

ก. และ ง. ผู้ตรวจการแผ่นดิน / สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน : มีหน้าที่หลักเกี่ยวกับความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมจากการปฏิบัติงานทั่วไปของรัฐ (หากผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจเจอเรื่องทุจริตหรือเรียกรับสินบน กฎหมายจะกำหนดให้ต้องส่งเรื่องต่อไปยัง ป.ป.ช. ทันที เพราะไม่มีอำนาจทำคดีทุจริตโดยตรง)

ค. ศาลปกครอง : มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีข้อพิพาททางปกครอง (เช่น การออกคำสั่งมิชอบ การละเมิดทางปกครอง) ไม่ใช่องค์กรหลักที่มีหน้าที่ไต่สวนและดำเนินคดีอาญาฐานทุจริตเรียกรับสินบน

20. ข้อใดเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

ก. ผู้ตรวจการแผ่นดิน – ตรวจสอบความไม่เป็นธรรมในการบริหารราชการ

ข. ป.ป.ช. – ตรวจสอบการเลือกตั้ง

ค. กกต. – ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน

ง. สตง. – พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง

เฉลย ก. เป็นบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้องตรงตัวที่สุด เพราะ ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อคุ้มครองและแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนได้รับจากการบริหารราชการแผ่นดิน

ข. ป.ป.ช. – ตรวจสอบการเลือกตั้ง (ผิด) : ป.ป.ช. มีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนการตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของ กกต.

ค. กกต. – ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน (ผิด) : กกต. มีหน้าที่จัดการและควบคุมการเลือกตั้ง ส่วนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินเป็นหน้าที่ของ สตง.

ง. สตง. – พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง (ผิด) : สตง. มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองเป็นหน้าที่ของศาลปกครอง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยงานสารบรรณ

พ.ศ. ๒๕๒๖^๑

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๐๖ เสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๖ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

๓.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๐๖

๓.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลงชื่อในหนังสือราชการ พ.ศ. ๒๕๐๓

๓.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลงชื่อในหนังสือราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติของคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน เว้นแต่กรณีทีกล่าวในข้อ ๕

ข้อ ๔ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับแก่ส่วนราชการ

ส่วนราชการใดมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติงานสารบรรณนอกเหนือไปจากที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ให้ขอทำความตกลงกับผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ ๕^๒ ในกรณีที่กฎหมาย ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับงานสารบรรณไว้เป็นอย่างอื่น ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๖ ในระเบียบนี้

“งานสารบรรณ” หมายความว่า งานที่เกี่ยวกับการบริหารงานเอกสาร เริ่มตั้งแต่การจัดทำการรับ การส่ง การเก็บรักษา การยืม จนถึงการทำลาย

“หนังสือ” หมายความว่า หนังสือราชการ

“อิเล็กทรอนิกส์”^๓ หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่างๆ เช่นว่านั้น

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนพิเศษ ๕๕ ง/หน้า ๑/๒๓ กันยายน ๒๕๔๘

^๒ ข้อ ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘

^๓ ข้อ ๖ นิยามคำว่า “อิเล็กทรอนิกส์” เพิ่มโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘

“ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์”^{๔๑} หมายความว่า การรับส่งข้อมูลและเก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร หรือหนังสือผ่านระบบสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมถึงการรับส่งใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของ ส่วนราชการหรือที่ส่วนราชการจัดให้แก่เจ้าหน้าที่ และระบบสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่หัวหน้าส่วน ราชการกำหนดด้วย

“หนังสืออิเล็กทรอนิกส์”^{๔๒} หมายความว่า หนังสือราชการที่จัดทำและได้รับ ส่ง หรือเก็บรักษา ด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ “

“ส่วนราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม สำนักงาน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐทั้งใน ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือในต่างประเทศและให้ หมายความว่ารวมถึงคณะกรรมการด้วย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการให้ปฏิบัติงานใน เรื่องใดๆ และให้หมายความว่ารวมถึงคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือคณะบุคคลอื่นที่ปฏิบัติงานในลักษณะ เดียวกัน

ข้อ ๗ คำอธิบายซึ่งกำหนดไว้ท้ายระเบียบ ให้ถือว่าเป็นส่วนประกอบที่ใช้ในงานสารบรรณและ ให้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ข้อ ๘ ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัย ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมภาคผนวกและจัดทำคำอธิบายกับให้มีหน้าที่ ดำเนินการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานสารบรรณ

การตีความ การวินิจฉัยปัญหา และการแก้ไขเพิ่มเติมภาคผนวก และคำอธิบายตามวรรคหนึ่งปลัด สำนักนายกรัฐมนตรีจะขอความเห็นจากคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อประกอบการพิจารณาได้

หมวด ๑

ชนิดของหนังสือ

ข้อ ๙^{๔๓} หนังสือราชการ คือ เอกสารที่เป็นหลักฐานในราชการ ได้แก่

๙.๑ หนังสือที่มีไปมาระหว่างส่วนราชการ

๙.๒ หนังสือที่ส่วนราชการมีไปถึงหน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือที่มีไปถึง

บุคคลภายนอก

๙.๓ หนังสือที่หน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการ หรือบุคคลภายนอกมีมาถึงส่วนราชการ

๙.๔ เอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานในราชการ

^{๔๑} ข้อ ๖ นิยามคำว่า “ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์” เพิ่มโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๔๒} ข้อ ๖ นิยามคำว่า “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์” เพิ่มโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๔๓} ข้อ ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘

- ๕.๕ เอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ
- ๕.๖ ข้อมูลข่าวสารหรือหนังสือที่ได้รับจากระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
- ข้อ ๑๐ หนังสือ มี ๖ ชนิด คือ
- ๑๐.๑ หนังสือภายนอก
- ๑๐.๒ หนังสือภายใน
- ๑๐.๓ หนังสือประทับตรา
- ๑๐.๔ หนังสือสั่งการ
- ๑๐.๕ หนังสือประชาสัมพันธ์
- ๑๐.๖ หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้น หรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ

ส่วนที่ ๑

หนังสือภายนอก

ข้อ ๑๑ หนังสือภายนอก คือ หนังสือติดต่อราชการที่เป็นแบบพิธีโดยใช้กระดาษตราครุฑเป็นหนังสือติดต่อระหว่างส่วนราชการ หรือส่วนราชการมีถึงหน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการ หรือที่มีถึงบุคคลภายนอก ให้จัดทำตามแบบที่ ๑ ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๑๑.๑ ที่ ให้ลงรหัสตัวพยัญชนะและเลขประจำของเจ้าของเรื่อง ตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๑ ทับเลขทะเบียนหนังสือส่ง สำหรับหนังสือของคณะกรรมการให้กำหนดรหัสตัวพยัญชนะเพิ่มขึ้นได้ตามความจำเป็น

๑๑.๒ ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ ให้ลงชื่อส่วนราชการ สถานที่ราชการ หรือคณะกรรมการซึ่งเป็นเจ้าของหนังสือนั้น และโดยปกติให้ลงที่ตั้งไว้ด้วย

๑๑.๓ วัน เดือน ปี ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกหนังสือ

๑๑.๔ เรื่อง ให้ลงเรื่องย่อที่เป็นใจความสั้นที่สุดของหนังสือฉบับนั้น ในกรณีที่หนังสือต่อเนื่อง โดยปกติให้ลงเรื่องของหนังสือฉบับเดิม

๑๑.๕ คำขึ้นต้น ให้ใช้คำขึ้นต้นตามฐานะของผู้รับหนังสือตามตารางการใช้คำขึ้นต้นสรพนาม และคำลงท้าย ที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๒ แล้วลงตำแหน่งของผู้ที่หนังสือนั้นมีถึง หรือ ชื่อบุคคลในกรณีที่มิถึงตัวบุคคล ไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่

๑๑.๖ อ้างถึง (ถ้ามี) ให้อ้างถึงหนังสือที่เคยมีติดต่อกันเฉพาะหนังสือที่ส่วนราชการผู้รับหนังสือได้รับมาก่อนแล้ว จะจากส่วนราชการใดก็ตาม โดยให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของหนังสือและเลขที่หนังสือ วันที่ เดือน ปีพุทธศักราช ของหนังสือนั้น

การอ้างถึง ให้อ้างถึงหนังสือฉบับสุดท้ายที่ติดต่อกันเพียงฉบับเดียว เว้นแต่มีเรื่องอื่นที่เป็นสาระสำคัญต้องนำมาพิจารณา จึงอ้างถึงหนังสือฉบับอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นโดยเฉพาะให้ทราบด้วย

๑๑.๗ สิ่งที่ส่งมาด้วย (ถ้ามี) ให้ลงชื่อสิ่งของ เอกสาร หรือบรรณสารที่ส่งไปพร้อมกับหนังสือนั้น ในกรณีที่ไม่สามารถส่งไปในซองเดียวกันได้ ให้แจ้งด้วยว่าส่งไปโดยทางใด

๑๑.๘ ข้อความ ให้ลงสาระสำคัญของเรื่องให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย หากมีความประสงค์หลายประการให้แยกเป็นข้อๆ

๑๑.๙ คำลงท้าย ให้ใช้คำลงท้ายตามฐานะของผู้รับหนังสือตามตารางการใช้คำขึ้นต้นสรรพนาม และคำลงท้าย ที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๒

๑๑.๑๐ ลงชื่อ ให้ลงลายมือชื่อเจ้าของหนังสือ และให้พิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ ลายมือชื่อ ตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๓

๑๑.๑๑ ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของเจ้าของหนังสือ

๑๑.๑๒ ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่ออกหนังสือ ถ้าส่วนราชการที่ออกหนังสืออยู่ในระดับกระทรวง หรือทบวง ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่องทั้งระดับกรมและ กอง ถ้าส่วนราชการที่ออกหนังสืออยู่ในระดับกรมลงมา ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่องเพียงระดับกองหรือ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑๑.๑๓ โทร. ให้ลงหมายเลขโทรศัพท์ของส่วนราชการเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่ออกหนังสือ และหมายเลขภายในตู้สาขา (ถ้ามี) ไว้ด้วย

๑๑.๑๔ สำเนาส่ง (ถ้ามี) ในกรณีที่ผู้ส่งจัดทำสำเนาส่งไปให้ส่วนราชการ หรือบุคคลอื่นทราบ และ ประสงค์จะให้ผู้รับทราบว่าได้มีสำเนาส่งไปให้ผู้ใดแล้ว ให้พิมพ์ชื่อเต็ม หรือชื่อย่อของส่วนราชการหรือชื่อบุคคลที่ ส่งสำเนาไปให้ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจระหว่างผู้ส่งและผู้รับ ถ้าหากมีรายชื่อที่ส่งมากให้พิมพ์ว่าส่งไปตามรายชื่อที่แนบ และแนบรายชื่อไปด้วย

ส่วนที่ ๒

หนังสือภายใน

ข้อ ๑๒ หนังสือภายใน คือ หนังสือติดต่อราชการที่เป็นแบบพิธีน้อยกว่าหนังสือภายนอกเป็น หนังสือติดต่อภายในกระทรวง ทบวง กรม หรือจังหวัดเดียวกัน ใช้กระดาดบันทึกข้อความ และให้จัดทำตามแบบที่ ๒ ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๑๒.๑ ส่วนราชการ ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่ออกหนังสือ โดยมี รายละเอียดพอสมควร โดยปกติถ้าส่วนราชการที่ออกหนังสืออยู่ในระดับกรมขึ้นไป ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของ เรื่องทั้งระดับกรมและกอง ถ้าส่วนราชการที่ออกหนังสืออยู่ในระดับต่ำกว่ากรมลงมา ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของ เรื่องเพียงระดับกอง หรือส่วนราชการเจ้าของเรื่องพร้อมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ (ถ้ามี)

ห้าม!! คัดลอก เผยแพร่ ดัดแปลง ส่งต่อ และจำหน่ายเอกสารฉบับนี้โดยเด็ดขาด

หากตรวจพบจะดำเนินคดีตามกฎหมาย (สงวนลิขสิทธิ์ สถาบัน The Best Center)

๑๒.๒ ที่ ให้ลงรหัสตัวพยัญชนะและเลขประจำของเจ้าของเรื่อง ตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๑
ท้ายเลขทะเบียนหนังสือส่ง สำหรับหนังสือของคณะกรรมการให้กำหนดรหัสตัวพยัญชนะเพิ่มขึ้นได้ตามความ
จำเป็น

๑๒.๓ วันที่ ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกหนังสือ

๑๒.๔ เรื่อง ให้ลงเรื่องย่อที่เป็นใจความสั้นที่สุดของหนังสือฉบับนั้น ในกรณีที่เป็นหนังสือ
ต่อเนื่อง โดยปกติให้ลงเรื่องของหนังสือฉบับเดิม

๑๒.๕ คำขึ้นต้น ให้ใช้คำขึ้นต้นตามฐานะของผู้รับหนังสือตามตารางการใช้คำขึ้นต้นสรพนาม
และคำลงท้าย ที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๒ แล้วลงตำแหน่งของผู้ที่หนังสือนั้นมีถึง หรือชื่อบุคคลในกรณีที่มีถึงตัว
บุคคลไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่

๑๒.๖ ข้อความ ให้ลงสาระสำคัญของเรื่องให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย หากมีความประสงค์หลาย
ประการให้แยกเป็นข้อ ๆ ในกรณีที่มีการอ้างถึงหนังสือที่เคยมีติดต่อกันหรือมีสิ่งที่ส่งมาด้วยให้ระบุไว้ในข้อนี้

๑๒.๗ ลงชื่อและตำแหน่ง ให้ปฏิบัติตามข้อ ๑๑.๑๐ และข้อ ๑๑.๑๑ โดยอนุโลม

ในกรณีที่กระทรวง ทบวง กรม หรือจังหวัดใดประสงค์จะกำหนดแบบการเขียน โดยเฉพาะเพื่อใช้
ตามความเหมาะสมก็ให้กระทำได้

ส่วนที่ ๓

หนังสือประทับตรา

ข้อ ๑๓ หนังสือประทับตรา คือ หนังสือที่ใช้ประทับตราแทนการลงชื่อของหัวหน้าส่วนราชการ
ระดับกรมขึ้นไป โดยให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม
ขึ้นไป เป็นผู้รับผิดชอบลงชื่อย่อกำกับตรา

หนังสือประทับตราให้ใช้ได้ทั้งระหว่างส่วนราชการกับส่วนราชการ และระหว่างส่วนราชการกับ
บุคคลภายนอก เฉพาะกรณีที่ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ได้แก่

๑๓.๑ การขอรายละเอียดเพิ่มเติม

๑๓.๒ การส่งสำเนาหนังสือ สิ่งของ เอกสาร หรือบรรณสาร

๑๓.๓ การตอบรับทราบที่ไม่เกี่ยวกับราชการสำคัญ หรือการเงิน

๑๓.๔ การแจ้งผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ

๑๓.๕ การเตือนเรื่องที่ค้าง

๑๓.๖ เรื่องซึ่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมขึ้นไปกำหนดโดยทำเป็นคำสั่ง ให้ใช้หนังสือ

ประทับตรา

ข้อ ๑๔ หนังสือประทับตรา ใช้กระดาดตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๓ ท้ายระเบียบโดย
กรอรายละเอียดดังนี้

๑๔.๑ ที่ ให้ลงรหัสตัวพยัญชนะและเลขประจำของเจ้าของเรื่อง ตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๑
ท้ายเลขทะเบียนหนังสือส่ง

๑๔.๒ ถึง ให้ลงชื่อส่วนราชการ หน่วยงาน หรือบุคคลที่หนังสือนั้นมีถึง

๑๔.๓ ข้อความ ให้ลงสาระสำคัญของเรื่องให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย

๑๔.๔ ชื่อส่วนราชการที่ส่งหนังสือออก ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ส่งหนังสือออก

๑๔.๕ ตราชื่อส่วนราชการ ให้ประทับตราชื่อส่วนราชการตามข้อ ๑๒ ด้วยหมึกแดงและให้ผู้รับผิดชอบลงลายมือชื่อต่อกำกับตรา

๑๔.๖ วัน เดือน ปี ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือนและตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกหนังสือ

๑๔.๗ ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่ออกหนังสือ

๑๔.๘ โทร. หรือที่ตั้ง ให้ลงหมายเลขโทรศัพท์ของส่วนราชการเจ้าของเรื่อง และหมายเลขภายในตึกสาขา (ถ้ามี) ด้วย ในกรณีที่ไม่มีโทรศัพท์ ให้ลงที่ตั้งของส่วนราชการเจ้าของเรื่องโดยให้ลงตำบลที่อยู่ตามความจำเป็น และแขวงไปรษณีย์ (ถ้ามี)

ส่วนที่ ๔ หนังสือสั่งการ

ข้อ ๑๕ หนังสือสั่งการ ให้ใช้ตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดแบบไว้โดยเฉพาะ

หนังสือสั่งการมี ๓ ชนิด ได้แก่ คำสั่ง ระเบียบ และข้อบังคับ

ข้อ ๑๖ คำสั่ง คือ บรรดาข้อความที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการให้ปฏิบัติโดยชอบด้วยกฎหมายใช้กระดษัตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๔ ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๑๖.๑ คำสั่ง ให้ลงชื่อส่วนราชการ หรือตำแหน่งของผู้มีอำนาจที่ออกคำสั่ง

๑๖.๒ ที่ ให้ลงเลขที่ที่ออกคำสั่ง โดยเริ่มฉบับแรกจากเลข ๑ เรียงเป็นลำดับไปจนสิ้นปีปฏิทินกับเลขปีพุทธศักราชที่ออกคำสั่ง

๑๖.๓ เรื่อง ให้ลงชื่อเรื่องที่ออกคำสั่ง

๑๖.๔ ข้อความ ให้อ้างเหตุที่ออกคำสั่ง และอ้างถึงอำนาจที่ให้ออกคำสั่ง (ถ้ามี) ไว้ด้วย แล้วจึงลงข้อความที่สั่ง และวันใช้บังคับ

๑๖.๕ ตั้ง ณ วันที่ ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกคำสั่ง

๑๖.๖ ลงชื่อ ให้ลงลายมือชื่อผู้ออกคำสั่ง และพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ลายมือชื่อ

๑๖.๗ ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของผู้ออกคำสั่ง

ข้อ ๑๗ ระเบียบ คือ บรรดาข้อความที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้วางไว้ โดยจะอาศัยอำนาจของกฎหมายหรือไม่ก็ได้ เพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติงานเป็นการประจำ ใช้กระดษัตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๕ ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๑๗.๑ ระเบียบ ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกระเบียบ

๑๗.๒ ว่าด้วย ให้ลงชื่อของระเบียบ

๑๗.๓ ฉบับที่ ถ้าเป็นระเบียบที่กล่าวถึงเป็นครั้งแรกในเรื่องนั้น ไม่ต้องลงว่าเป็นฉบับที่เท่าใด แต่ถ้าเป็นระเบียบเรื่องเดียวกันที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ลงเป็น ฉบับที่ ๒ และที่ถัดๆ ไปตามลำดับ

๑๗.๔ พ.ศ. ให้ลงตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกระเบียบ

๑๗.๕ ข้อความ ให้อ้างเหตุผลโดยย่อ เพื่อแสดงถึงความมุ่งหมายที่ต้องออกระเบียบและอ้างถึงกฎหมายที่ให้อำนาจออกระเบียบ (ถ้ามี)

๑๗.๖ ข้อ ให้เรียงข้อความที่จะใช้เป็นระเบียบเป็นข้อๆ โดยให้ข้อ ๑ เป็นชื่อระเบียบ ข้อ ๒ เป็นวันใช้บังคับกำหนดว่าให้ใช้บังคับตั้งแต่เมื่อใด และข้อสุดท้าย เป็นข้อผู้รักษาการ ระเบียบใดถ้ามีมากข้อหรือหลายเรื่อง จะแบ่งเป็นหมวดก็ได้ โดยให้ย้ายข้อผู้รักษาการไปเป็นข้อสุดท้ายก่อนที่จะขึ้นหมวด ๑

๑๗.๗ ประกาศ ณ วันที่ ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกระเบียบ

๑๗.๘ ลงชื่อ ให้ลงลายมือชื่อผู้ออกระเบียบ และพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ลายมือชื่อ

๑๗.๙ ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของผู้ออกระเบียบ

ข้อ ๑๘ ข้อบังคับ คือ บรรดาข้อความที่ผู้มีอำนาจหน้าที่กำหนดให้ใช้โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายที่บัญญัติให้กระทำได้ ใช้กระดาศตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๖ ทำระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๑๘.๑ ข้อบังคับ ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกข้อบังคับ

๑๘.๒ ว่าด้วย ให้ลงชื่อของข้อบังคับ

๑๘.๓ ฉบับที่ ถ้าเป็นข้อบังคับที่กล่าวถึงเป็นครั้งแรกในเรื่องนั้น ไม่ต้องลงว่าเป็นฉบับที่เท่าใด แต่ถ้าเป็นข้อบังคับเรื่องเดียวกันที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ลงเป็นฉบับที่ ๒ และที่ถัดๆ ไปตามลำดับ

๑๘.๔ พ.ศ. ให้ลงตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกข้อบังคับ

๑๘.๕ ข้อความ ให้อ้างเหตุผลโดยย่อเพื่อแสดงถึงความมุ่งหมายที่ต้องออกข้อบังคับและอ้างถึงกฎหมายที่ให้อำนาจออกข้อบังคับ

๑๘.๖ ข้อ ให้เรียงข้อความที่จะใช้บังคับเป็นข้อ ๆ โดยให้ ข้อ ๑ เป็นชื่อข้อบังคับข้อ ๒ เป็นวันใช้บังคับกำหนดว่าให้ใช้บังคับตั้งแต่เมื่อใด และข้อสุดท้ายเป็นข้อผู้รักษาการ ข้อบังคับใดถ้ามีมากข้อหรือหลายเรื่อง จะแบ่งเป็นหมวดก็ได้ โดยให้ย้ายข้อผู้รักษาการไปเป็นข้อสุดท้ายก่อนที่จะขึ้นหมวด ๑

๑๘.๗ ประกาศ ณ วันที่ ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราช ที่ออกข้อบังคับ

๑๘.๘ ลงชื่อ ให้ลงลายมือชื่อผู้ออกข้อบังคับ และพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ลายมือชื่อ

๑๘.๙ ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของผู้ออกข้อบังคับ

ส่วนที่ ๕

หนังสือประชาสัมพันธ์

ข้อ ๑๙ หนังสือประชาสัมพันธ์ ให้ใช้ตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดแบบไว้โดยเฉพาะ

หนังสือประชาสัมพันธ์มี ๓ ชนิด ได้แก่ ประกาศ แถลงการณ์ และข่าว

ข้อ ๒๐ ประกาศ คือ บรรดาข้อความที่ทางราชการประกาศหรือชี้แจงให้ทราบ หรือแนะแนวทางปฏิบัติ ใช้กระดาศตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๑ ทำระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๒๐.๑ ประกาศ ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกประกาศ

๒๐.๒ เรื่อง ให้ลงชื่อเรื่องที่ประกาศ

๒๐.๓ ข้อความ ให้อ้างเหตุผลที่ต้องออกประกาศและข้อความที่ประกาศ

๒๐.๔ ประกาศ ณ วันที่ ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกประกาศ

๒๐.๕ ลงชื่อ ให้ลงลายมือชื่อผู้ออกประกาศ และพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ลายมือชื่อ

๒๐.๖ ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของผู้ออกประกาศ

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ทำเป็นแจ้งความ ให้เปลี่ยนคำว่าประกาศ เป็น แจ้งความ

ข้อ ๒๑ แถลงการณ์ คือ บรรดาข้อความที่ทางราชการแถลงเพื่อทำความเข้าใจในกิจการของทางราชการ หรือเหตุการณ์หรือกรณีใดๆ ให้ทราบชัดเจนโดยทั่วกัน ใช้กระดาศตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๒ ทำระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๒๑.๑ แถลงการณ์ ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกแถลงการณ์

๒๑.๒ เรื่อง ให้ลงชื่อเรื่องที่ออกแถลงการณ์

๒๑.๓ ฉบับที่ ใช้ในกรณีที่จะต้องออกแถลงการณ์หลายฉบับในเรื่องเดียวกัน ให้ลงฉบับที่เรียงตามลำดับไว้ด้วย

๒๑.๔ ข้อความ ให้อ้างเหตุผลที่ต้องออกแถลงการณ์และข้อความที่แถลงการณ์

๒๑.๕ ส่วนราชการที่ออกแถลงการณ์ ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกแถลงการณ์

๒๑.๖ วัน เดือน ปี ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกแถลงการณ์

ข้อ ๒๒ ข่าว คือ บรรดาข้อความที่ทางราชการเห็นสมควรเผยแพร่ให้ทราบ ให้จัดทำตามแบบที่ ๓ ทำระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๒๒.๑ ข่าว ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกข่าว

๒๒.๒ เรื่อง ให้ลงชื่อเรื่องที่ออกข่าว

๒๒.๓ ฉบับที่ ใช้ในกรณีที่จะต้องออกข่าวหลายฉบับในเรื่องเดียวกันให้ลงฉบับที่เรียงตามลำดับไว้ด้วย

๒๒.๔ ข้อความ ให้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องของข่าว

๒๒.๕ ส่วนราชการที่ออกข่าว ให้ลงชื่อส่วนราชการที่ออกข่าว

๒๒.๖ วัน เดือน ปี ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกข่าว

ส่วนที่ ๖

หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ

ข้อ ๒๓ หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ คือ หนังสือที่ทางราชการทำขึ้นนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หรือหนังสือที่หน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการ หรือบุคคลภายนอกมีมาถึงส่วนราชการ และส่วนราชการรับไว้เป็นหลักฐานของทางราชการ มี ๔ ชนิด คือหนังสือรับรอง รายงานการประชุม บันทึก และหนังสืออื่น

ข้อ ๒๔ หนังสือรับรอง คือ หนังสือที่ส่วนราชการออกให้เพื่อรับรองแก่ บุคคล นิติบุคคลหรือหน่วยงาน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดให้ปรากฏแก่บุคคลโดยทั่วไปไม่จำเพาะเจาะจง ใช้กระดาศตราครุฑ และให้จัดทำตามแบบที่ ๑๐ ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๒๔.๑ เลขที่ ให้ลงเลขที่ของหนังสือรับรองโดยเฉพาะ เริ่มตั้งแต่เลข ๑ เรียงเป็นลำดับไปจนถึงสิ้นปีปฏิทิน ทับเลขปีพุทธศักราชที่ออกหนังสือรับรอง หรือลงเลขที่ของหนังสือทั่วไปตามแบบหนังสือภายนอกอย่างหนึ่งอย่างใด

๒๔.๒ ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ ให้ลงชื่อของส่วนราชการซึ่งเป็นเจ้าของหนังสือนั้น และจะลงสถานที่ตั้งของส่วนราชการเจ้าของหนังสือด้วยก็ได้

๒๔.๓ ข้อความ ให้ลงข้อความขึ้นต้นว่า หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่าแล้วต่อด้วยชื่อบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานที่ทางราชการรับรอง ในกรณีเป็นบุคคลให้พิมพ์ชื่อเต็มโดยมีคำนำหน้านาม ชื่อ นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่ และสังกัดหน่วยงานที่ผู้นั้นทำงานอยู่อย่างชัดเจนแล้วจึงลงข้อความที่รับรอง

๒๔.๔ ให้ไว้ ณ วันที่ ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกหนังสือรับรอง

๒๔.๕ ลงชื่อ ให้ลงลายมือชื่อหัวหน้าส่วนราชการผู้ออกหนังสือ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายและพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ลายมือชื่อ

๒๔.๖ ตำแหน่ง ให้ลงตำแหน่งของผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือ

๒๔.๗ รูปถ่ายและลายมือชื่อผู้ได้รับการรับรอง ในกรณีที่มีการรับรองเป็นเรื่องสำคัญที่ออกให้แก่บุคคลให้ติดรูปถ่ายของผู้ที่ได้รับการรับรอง ขนาด ๔ × ๖ เซนติเมตร หน้าตรง ไม่สวมหมวกประทับตราชื่อส่วนราชการที่ออกหนังสือบนขอบล่างด้านขวาของรูปถ่ายคาบต่อลงบนแผ่นกระดาศและให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อไว้ได้รูปถ่ายพร้อมทั้งพิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ได้ลายมือชื่อดด้วย

ข้อ ๒๕ รายงานการประชุม คือ การบันทึกความคิดเห็นของผู้มาประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมและมติของที่ประชุมไว้เป็นหลักฐาน ให้จัดทำตามแบบที่ ๑๑ ท้ายระเบียบ โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๒๕.๑ รายงานการประชุม ให้ลงชื่อคณะที่ประชุม หรือชื่อการประชุมนั้น